

מתני' אלא מחמשת מינין. חטא ושעורה וכוסמין וסיפין ושכונת
שועל. רבי מאיר אומר בר. כהא ודלי נעדינא לך
שהנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת מינין אצל הנודר מן
הדגן אסור בכל מין דמדיגן (א) משמע דבר שעשין ממנו כרי

ופול המלרי יבש עושין ממנו כרי
ולכהי אסור: **גמ'** למימרא דדגן.
דכתיב בקרא כל מין דמדיגן משמע
וחייב במעשר מן התורה ואפי' משאר
מינין מדקמני הנודר מן הדגן אסור
בכל: ובפרוין הדבר. כלומר קיבלו
עליהם תקנתא של חזקיהו לעשר הכל
כדכתיב הרבו בני ישראל וגו' אי
אמרת בשמא דדגן לא משמע אלא
מחמשת מינין היינו דלמא קרא
למימרא הרבו בני ישראל דלפי' דבר
שלא נחייב במעשר מן התורה כגון
שאר מיני דמדיגני היו מעשרים כדי
לחזקיהו בתקנה אלא אי אמרת דגן
כל מיני דמדיגן משמע מאי וכפרון
הדבר הרבו כלומר מה הוסיפו על
מה שכתוב בתורה: אומר אביי. (א)

גמ' (א) ומיין (ג) (א) וי
תוספות ר"ה יב. ד"ה
מנא (ג) (א) וימער
הכל
(ד) (א) וימער
קרא אלא וכל תבואת
שדה אסור אביי וכו' ומה
סמך פ"ה ר"ה ד"ה רבין
(ה) (א) וימער
(ו) (א) וימער
(ז) (א) וימער
(ח) (א) וימער
(ט) (א) וימער
(י) (א) וימער
(יא) (א) וימער
(יב) (א) וימער
(יג) (א) וימער
(יד) (א) וימער
(טו) (א) וימער
(טז) (א) וימער
(יז) (א) וימער
(יח) (א) וימער
(יט) (א) וימער
(כ) (א) וימער
(כא) (א) וימער
(כב) (א) וימער
(כג) (א) וימער
(כד) (א) וימער
(כה) (א) וימער
(כו) (א) וימער
(כז) (א) וימער
(כח) (א) וימער
(כט) (א) וימער
(ל) (א) וימער

הנהגות הב"ח

(ב) גמ' מנא נמי הכי
ושוין:
(ג) רש"י ד"ה ר' מאיר
וכי' כל מין דמדיגן דדגן
משמע:
(ג) ד"ה אמר אביי לעולם
דגן כל דמדיגן משמע
הרבו לאחיי פירות האילן וירק
הרבו כי צ"י ישראל ליתן מהן
מעשר דמלאווייתא לא מחייב במעשר
אלא מירי דמדיגן דלא משמע אלא
מחמשת מינין: ותבואת השדה לרוב.
אלמא דתבואה משמע כל מיני דהא
דכתיב ותבואת השדה לאו מחמשת
מינין (ד) דליקרו תבואה: תבואה
קסם לא משמע אלא מחמשת מינין
תבואת השדה משמע כל מיני הגדל
מן השדה: פקד. לזה כחולאסו:
חיבי מיקריא. כלומר ממה אגבה
איתו ממון: אלא מחמשת מינין.
ואינו גובה אלא מחמשת מינין:
עללאת. משמע כל מיני שעולה
ומשבת ואפי' משאר פירות שמשבחין
לזה לגבות מהן: אחרונה לקמיה
דרבא. לאותה תשובה: שבר בתים
ושבר פסגות. גובה מהן או לא: מי
אמרין כיון דפחתן. שמתחברין כל
זמן שמתמינן: לאו עללאת. מיקרו
שלין עולה ומשבת ולא גבי מינייהו:
או דילמא כיון דלא ידיע פחתיהו.
שעל יד על ד מתחבר ואינו ניכר
פחיתותו להדיא והואיל וטעל היינו
שבר עולה ומשבת היו ויהיו ליה
מהאסא אגרא: אמורה קמיה דרב
יוסף. הא דלמר רבא דהא לא
מיבעיא ליה דעללאת כל מיני משמע:
דמי למוזגא דרבא. שסשהיה רבא
לומד לפניו היה מוזג לו צענין זה:
לא תיתיב אכרעך בר. לפי שהגים לצו שאל לו מקרא זה כדי להספיל דעמו: כמדבר שהוא מופקר לכל.
מלמד תורה כנסם לכל: נחליאל. (ה) נעשים לו התורה כמו נחלם: ששוקעין אותו בארץ. כמו (ו) המשקף:
מילקא

תורה אור

גמ' א' ובפרין הדבר
הקבו בני ישראל ראשית
דגן תירוש ויצהר ויבש
וכל תבואת שדה וקעש
הכל קרב הבהי:
(זכני תישיבין לא ה)
ב' פאר תפורה שרים
כירה קרי' הקם בפתק
במשענתם ומתקד
תקנה: ומתקנה נחליאל
ומתקנה קמיה:
(נחמנר כל יח-ט)
ג' ומקבולת הנא אשר
בשדה מואב ראש תפוקה
ונשקפה על פני הישיבין:
(נחמנר כל ה)

מתני' הנודר מן הדגן אסור בפול המצרי יבש. לכיון דמדיגן
שעשין ממנו דגן סביב ליה לר' מאיר דדגן מיקרי:
גמ' ובפרוין הדבר. מקרא הוא ד"ה צד"ה צדמי חזקיהו לא היו
רציון להפריש תרומות ומעשרות עמד חזקיהו ותקן שיצילו אותם בים

ה' וכתבי וכפרון הדבר שנתחזקה
וגברה תקנתו של חזקיהו: הרבו בני
ישראל וגו' ואי אמרת דגן כל
דמדיגן משמע מאי וכל תבואת השדה.
דלא כל דמדיגן הוא בכלל דגן ואם
כן כל תבואת השדה בכלל: לאיתוי
פירות האילן וירק. שליין עושין דגן
מסן: הכל מודים בנודר מן התבואה
ובי' דלע"ג דלמי ליה דכתיבין
בלשון יחיד דכתיב הכל הלא: מהו
דתימא תבואה כל מיני משמע.
מדמתרגמינן עללאת ועללאת משמע
כל מיני כדלמדיגן לקמן: בר מר
שמואל פקיד וכו' עללאת חיבי
מיקריא. שלא דלמי ליה דכתיבין
אלא מעללאת שיימד לו [בכ] מר שמואל:
אינו אסור אלא מחמשת המינין.
ואיה סביב ליה לר' יוסף לכיון
דעללאת תרומת תבואה הוא משמע
המינין בלחוד משמע: עללאת כל
מיני משמע. דעללאת לשון צילה
וסלסא וסבת: הדין מוזגא דמי
למוזגא דבריה דרב יוסף בר חמא.
דמוזג על סד תלמא מיה דרבה הוא
דלמדיגן כל תמרה דלא דרי על מד
תלמא מיה לאו תמרה הוא: מאי דכתיב
וממדבר מתנה. נמכוין רב יוסף
להסיר רבא שיהא שפל רוח צותר:
כל

מי דמי תבואה לא משמע אלא מחמשת המינין עללאת כל מיני משמע
אהדרוהו לקמיה דרבא אומר הא לא קא מיבעיא לי דעללאת כל מיני
משמע הדא הוא דאיבעיא לי שבר בתים ושבר פסגות מאי מי אמרין
כיון דפחתן לאו עללאת היא או דילמא כיון דלא ידיע פחתיהו עללאת
היא אמורה רבנן קמיה דרב יוסף אומר וכי מאחר דלא צריך לן אמאי שלא
לן איקפד רב יוסף שמע רבא ואתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אשכחיה
לשמעיה דהוה קא מוזג קמיה כסא דחמרא אומר ליה הב לי דאמוזג ליה
אנא יהב ליה וקא מוזג איהו כסא דחמרא כי קא שתי אומר הדין מוזגא
דמי למוזגא דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אומר ליה הוא ניהו אומר ליה
לא תיתיב אכרעך עד דאמרת לי פירושא דהדין מילתא מאי דכתיב
וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות א"ל כיון שעושה
אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה ניתנה לו במתנה שנאמר
וממדבר מתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל
וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם הגביה עצמו
הקב"ה משפילו שנאמר ומבמות הגיא ולא עוד אלא ששוקעין אותו
בקרע שנאמר ונשקפה על פני הישיבין ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו
שנאמר

שנאמר
לבל. כמדבר שהוא מופקר לכל.
(ו) המשקף:
מילקא
פ' הרא"ש
מתני' אסור בפול המצרי
יבש. דגן כל מיני
דמדיגן משמע שעשין ממנו
כרי וחוזר מן הדגן אסור בכל
מיני טענות שעשין מהם

כרי: מקרא הוא דברבי הימים על חזקיהו שחקן לעשר פסיות ירק וכאשר נתחזקה התקנה הרבו בני ישראל להביא מעשר מכל: אי אמרת דגן כל דמדיגן משמע: בלשון בני אדם: מאי ובפרין הדבר. רישא דקרא נקט ומסיפיה
קא פריך ואי ראשיה דגן דכתיב בקרא היינו מה שנקרא דגן בלשון בני אדם ואי כל דמדיגן משמע מאי הא כל תבואת השדה דכתיב בספיה דקרא ומה בא להוסיף: לאיתוי פירות האילן וירק. דליתנהו בכלל דגן ומיקרו תבואת השדה: (ספיקא)
הכל מודים בנודר מן התבואה שאינו אסור אלא מחמשת המינין. דלא חטא לרבנן אפי' דגן לא משמע ליה אלא חמשת המינין תבואה כל מיני משמע כדקאמר בתר הכי והיה סבת רבנן ורבי מאיר תבואה דגן: דעללאת כל מיני משמע
שם דעללאת משמע כל דבר מעולה ומשובח: בתיב ושבר בתים. כיון דלא ידיע פחתיהו. אין ניכר בהם פחיתות השבר: דמי אפי' מוזגא כרי. שיהי רגיל ליתן תירוש מים ביין כדאיתא בתלמוד פרק המצריא
יין (קף ע). אומר רבא כל חמרא דלא דרי על מד תלמא מיה לאו חמרא הוא: שהוא מופקר לכל. ללמוד תורתו לכל:

ח א ב ג מיי פ"ט מה' מ
נדרים הל"ט שו"ע יו"ד סי'
יו קע"ח:

פניני רש"י

תליסר אלפי זוזי. מירסר
עילוי דענין. עליות
מללות פירי וכו' ונחמא
נעלמא הוא כלומר הון
עמק מלך כן פירש רמב"ם
הלוי וכן כלל מקום כגון
תלסר גמלי ספקי
טריפתא...

(שכט ק"ט).
הדין מוזגא דמי
למוזגא דרבא. ...רכ
יוסף כמי ידור הוא ולא היה
דולאו וסבילו נעשים היין
שואו מוזגא...
(ערוינן נד. ד"ה מוזג)

תוספות

מתניתין אסור בפול
המצרי. דכל מירי דאידגן
משמעדין אותו כברי נקרא
דגן: ובפרין הדבר. ספק הוא
דברבי הימים שחקן חזקיהו
שיבאו המעשרות לאוצר לבית
המקדש ובפרין תקנתו הרבו
בני ישראל מעשר דגן תירוש
ויצוה וכל תבואת שדה לרוב
והשאת פ"ה דכל תבואת שדה
כלומר כגון פול המצרי אסיפא
דקרא סמך דכתיב כל תבואת
שדה לרוב ואי דגן כל מיני
דאידגן משמע ל"ל למיכתב כל
תבואת שדה ונהי דגן דכתיב
באורייתא מעשר דגן לא
משמע אלא כל מיני מירי
הואו דברבי הימים משמע כל
מיני דאידגן ל"ל למיכתב כל
מירי דגן הוא נמי משמע
כל מיני: וכל מירי. אפילו
רבנן שאין אסור אלא מה'
מינין: כתיב רב יוסף. והיה
לרבי מאיר דמתני' מוכיב ואמר
אביי לאיתוי פירות האילן
וירק: תבואת שדה לחוד.
דרבא משמע כל מיני: עללאת.
כל מין דמדיגן משמע: הא לא
מיבעיא ליה. דכל פירות איקרי
עללאת כל דבר אכילין מקרי
עללאת וכן שאר נכסים
דעללאת מירי דהוא בעין
משמע כי מקיבועא ליה שבר
בתים שבר פסגות מי אמרין
כיון דפחתן משמע פוחתים
בכל יום ומשבתים לאו בכלל
עללאת דעללאת משמע מירי
דמשבת לא מירי דפוחת: או
דלמא כיון דלא ידיע פחתיהו.
פ"ה שפוחתין משמע משל וזמן
מחובה ה"ל (מירי) דמשבת
ואיקרי שפיר עללאת: שהוא
מופקר לכל. שיהיה מלמד
תורה לכל: ששוקעין. לשון
איסופת הנדרות:

פ' הרא"ש

מתני' אסור בפול המצרי
יבש. דגן כל מיני
דמדיגן משמע שעשין ממנו
כרי וחוזר מן הדגן אסור בכל
מיני טענות שעשין מהם

ו' א מיי פֿ"ט מנהל נדרים
ה' יב טוש"ע יו"ד ס' ריו
סעי' כג:
ז ב מיי שס ה' יא טוש"ע
שס סעי' כג:
ח ג מיי פ"ח מנהל, גרבות
הלכה א סמג עשין כז טוש"ע
א"ח סעי' רד סעי' א:
ט ד מיי פ"ט מנהל נדרים
ה' טו טוש"ע יו"ד ס' ריו
סעי' כז:

י' ה מיי פ"ח מהל' נדרים
הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע
י"ד ק' רית קע"א:
יא ו מיי פ"ט מהל' שבת
הל' י סמג לאוין קס:
יב ז מיי פ"ח מהל' נדרים
הלכה ח סמג לאוין רמב
טוש"ע י"ד ק' רית קע"א:

פניני רש"י

כל גי'א ינשא. אף על גב
דלאו גבי הני קראי כתיב
דרשי ליה דמי שבא לידי גי'א
שהושפל חוזר ומתנשא:
(עירובין נד.)

הרועים יוצאין בשקים. שמחמסין בהן מפני הגשמים שקין מלכוש שק:

תוספות

חוליקא. חשין בחושין חלוקין
לשנים: חמ. מירוש. דא
מטימן. דא: ארבעא: אסיר
בבבלי. דמדיהון עשרות
בכלל גדולי קרקעין
מירובא רבו מארעא: כמחין
ומסוריהו דא: מארעא רבו
ושפיר מוקדו גדולי קרקע
אבל היניקה שלם אינה אלא
מאדוק קרקע ולא מכסירין דא
פר ארבעה: קטן יריעה
והטילה. אין גברים צמר.
מותר להכבשות כמין צמר.
של תבוקו ולא לבגד
אורז: חמ. של תנין. מירוש
של ענין היתר בשם הגדול:
דהי מקדן. מירוש. משנה
לאחריו תכדן נטא: משמות:
מותר לתכדן. אלא משמות
לאסור לאלו בענין שהיה
מצטער. מירוש. קצרה.
שמלבושין צר לו אינו אסור לו
אבל ארבעה: מירוש. אבט
חלול וכנסת ודא: מסיא.
משיא: אבטליא. קלדן:
מיתנא צמלא. מירוש. מלבוש
עור ויוצאן בשבת לחיטן
השמינים: אבל אל תביהב.
קטנה של ראשו דמשי אור
והזנין. מחמה כולל משאו
והיה דבראשן צדק לטמאן
משות ומכסא צמר:

פי' הרא"ש

שנאמר כל גיא ינשא וגו'. קרא
אחרתהו הוא ודרש ליה אהאי
קרא זה שהושפל כגיא ינשא:
ומותר באורו, דאין עושין
מנו ברז, בחילקא במוצי'
ובטיסני. חילקא חטה שנחלקת
לשנים: טריגס לשלשה. טיסני
לארבעה. ואע"פ שקודם שנחלק
הזומית. שלמור"א בלע"ז: מירם
כיון שניכר שמחמת כבוד משא

כל גי' ינשא: אע"ג דלא כחב"ג גי' האי קרא ומגליילל בנות
 להא איזו במורה והאי בנביאים אפי' הכי כיון דחב"ג דהקב"ה
 משפילו בגי' מייח' רחיה שהמשפיל עלמו סופו לעלות בדחב"ג כל
 גי' ינשא: ולענין חלבה בעיין דרבה לא איפשיטא הילכך לא גי'

משכר צמים ושכר ספינות ליד בעל
השטר על התחמונה אבל לגבי נדרים
נקטינן לחומרא וכוין בכלל:

תניא הבורר מן הדגן אסור אף
בפרו המצרי יבש. כיון דמדגן וכו'
מאיר קמחי לה: חילוקא. חסד
והלכות לב: טורגוס. אחד לב:
טופסא. אחד לד' הכי אמר בפ' מי
שהפך (מ"ק דף י"א): ואם אמר גדולי
שנה עלי אסור בפרו. מיחו דוקא
בשלא אסור עליו אלא זמן שוה
יכול לשמור בו אבל לעולם לא הוי
גדרא כלל שאי אפשר לו לקיימו
זמית. שלמור"א בע"ז:

ומוֹתֵר בַּכְּמָחִין וּפְטָרֵי־הֶן. דלחו
פירות הארץ ניהו מיהו
בכל גידולי קרקע איננהו כדמפרש
ואולי: ועל כמחיו ופטריהו אימר
שהכל נהיה בדברו. אלמא לאו
גידולי קרקע ניהו דהא חגי צרישא
דצרייתה עג דש סאן גידולו מן
הארץ אומר שהכל נהיה בצרכו:
מיירבא רבו מארעא. ולפיכן כי
אמר גידולי קרקע עלי אסור בכמהין
ופטריות מיהו עיקר יניקתם מאיירא
ינקי ומשׁה מצרך עליהו שהכל:
הטיפתא (פיד) הנודר מן התירוש
אסור בכל מיני מתקה ומותר ביין
פורסין עלה צירושלמי כתאן דאמר
הלכו בנדדים אחר לשון בני אדם
לומר שזכרן לקרות תירוש לדברים
המתוקים ולא לייך ברם כמאן דאמר
לא הלכו בנדדים אחר לשון בני אדם
המורה קראה אותו תירוש תירושיך
זה יין הילכך אתו דמשמעין כלשון
לנו אם נדר מן התירוש בשלון
הקדש אסור ביין ומותר בכל מיני
מתקה דאנן לא קרינן תירוש אלא
מין כלשון תורה ותמן צפ' בכל מערבין
(ליקוטין דף ז.) הטורח מן המזון מותר
במים ומלת והוינן בה מים הוא דלא

אִיקְרוּ מִזֶּזֶן הָאֵל כָּל מִיּוֹדֵי אִיקְרֵי מִזֶּזֶן
עַל ה' הַמִּינִים בְּלִצְדָּה אֲמַר רַב יוֹסֵף בֶּן
מֶה מִינִין: **בְּרֵאשִׁית** מוֹתֵר בֶּשֶׁם וְבִ

שנאמר ^אכל גיא ינשא תניא ^בהגודר מן הדגן
אסור אף בפול המצרי יבש ומותר בלח ומותר
באורז בחילקא כמרגים ובמיסני ^גהגודר מן
פירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר
בגדיים ובטלאים ובחלב ובביצים ובגוזלות
ואם אמר גידולי שנה עלי אסור בכולן
^דהגודר מן פירות הארץ אסור בכל פירות
הארץ ומותר בכמהין ופטריות ואם אמר
גידולי קרקע עלי אסור בכולן ורמיניה ^העל
דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל
נהיה בדברו ^וותניא על המלח ועל הזמית
ועל כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו
אמר אביי מירבא רבו מארעא מינק מאוריא
ינקי ולא מארעא והא קתני על דבר שאין
גידולו מן הארץ תני על דבר שאין יונק מן
הארץ: **מתני'** ^זהגודר מן הכסות מותר
בשק וביריעה ובחמילה אמר קונם צמר
עולה עלי מותר להתכסות בגזי צמר
^חהפשתן עולה עלי מותר להתכסות באניצי
פשתן ר' יהודה אומר ^טהכל לפי הגודר טען
והזיע והיה ריחו קשה אמר קונם צמר
ופשתים עולה עלי מותר להתכסות ואסור
להפשיל לאחריו: **גמ'** תניא הגודר מן
הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה ואסור
בפוגדא ובפסקיא ובסקורטיא ובקמבליא
ואנפליא ופליניא ומכנסים וכובע מאי
איסקורטיא אמר רבה בר בר חנה כיתונא
דצלא תניא ^ייצאין בשק עבה ובסגוס עבה
וביריעה ובחמילה מפני הגשמים אבל לא

אמר ר' יוחנן: כל המעלה את אביו ואת אמו, אף על פי שיש בו עבירות אחרות, אינו נשחט. אמר ר' יוחנן: כל המעלה את אביו ואת אמו, אף על פי שיש בו עבירות אחרות, אינו נשחט. אמר ר' יוחנן: כל המעלה את אביו ואת אמו, אף על פי שיש בו עבירות אחרות, אינו נשחט.

כמהין ופטריות אלמא דלאו גידולי
שאיין קקקע נינו: מאוירא ינקי. שאין
למס שרשים באלץ לפיכך איז מזכרין
עליהם כדז שגלד מן הארץ: והא
קקקע יז דבר שאין גידולו מן הארץ.
והיינו כמהין ופטריות אלמא אפי'
מירבא נמי לא רבו מארעא: שאין
יונק. דהיינו כמהין ופטריות דמאורא

הגהות

וְאֵפְרַיִם
בְּמִלִּינָה. כ"ז:
(ע"ב ד')

תורה אור

לְמֹה' אָ כֵּל גִּיּא יִנְשֵׂא וְכֵל
הָר וְגִבְעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה
הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרִכָּכִים
לְבִקְעָה:
(יִשְׁעִיזוּ ת, ד)

ה'הרועים יוצאין בשקים ולא
נכמים בהווה: ר' יהודה אומר
הכל לפי הנודר יהיה לבוש
ללבוש ומותר למעון היה
מותר ללבוש ואסור למעון:
מתני'

אין מצרין צורא מיני מזונות אל
בל הוצר מן המזון אינו אסור אלא
צמר. שאינו צמח (אלא) לבישה:
דא. אזור חלול: קרטיא קטבליא.
עבדים על נגדיהם: ויצאין בשם
אין בשקים: תניא ביגד א"ר יהודה
יהודה דמא דמתניתין קבירא ליה
שמע דקבירא ליה דלמשרי טעיה
אן הילכ סתמא לבישה משמע ולא
יטס כן צ"ח מהלכות נדרים (גאה ח):
ממנה

ומכלל דגן: בכל פירות הארץ. פרי עץ ופרי האדמה: ועל נחתיין אלא לבגדי צמר: הכל לפי הנודר. לפי שעת הנדר כבי דרך לצאת בהם מפני הגשמים והוא הדין בלא גשמים יהיה טעון צמר והזיע: